

**Elanike kriisiolukordadeks
valmisolek**

Miks peab valmistuma?

- **Kriisiolukordade puhkemist pole võimalik täielikult välistada, need võivad kesta päevi või nädalaid. Eesti ei ole erand!**
- **Elanikkonnakaitse on ühiskonna erinevate osapoolte - inimeste, kogukondade, kohalike omavalitsuste, ettevõtjate ja riigiasutuste - ühine jõupingutus.**
- **Kriisiolukordades toimetulek algab iga inimese enda ettevalmistusest - teadlikkus ohtudest, oskus käituda, vajalikud vahendid.**

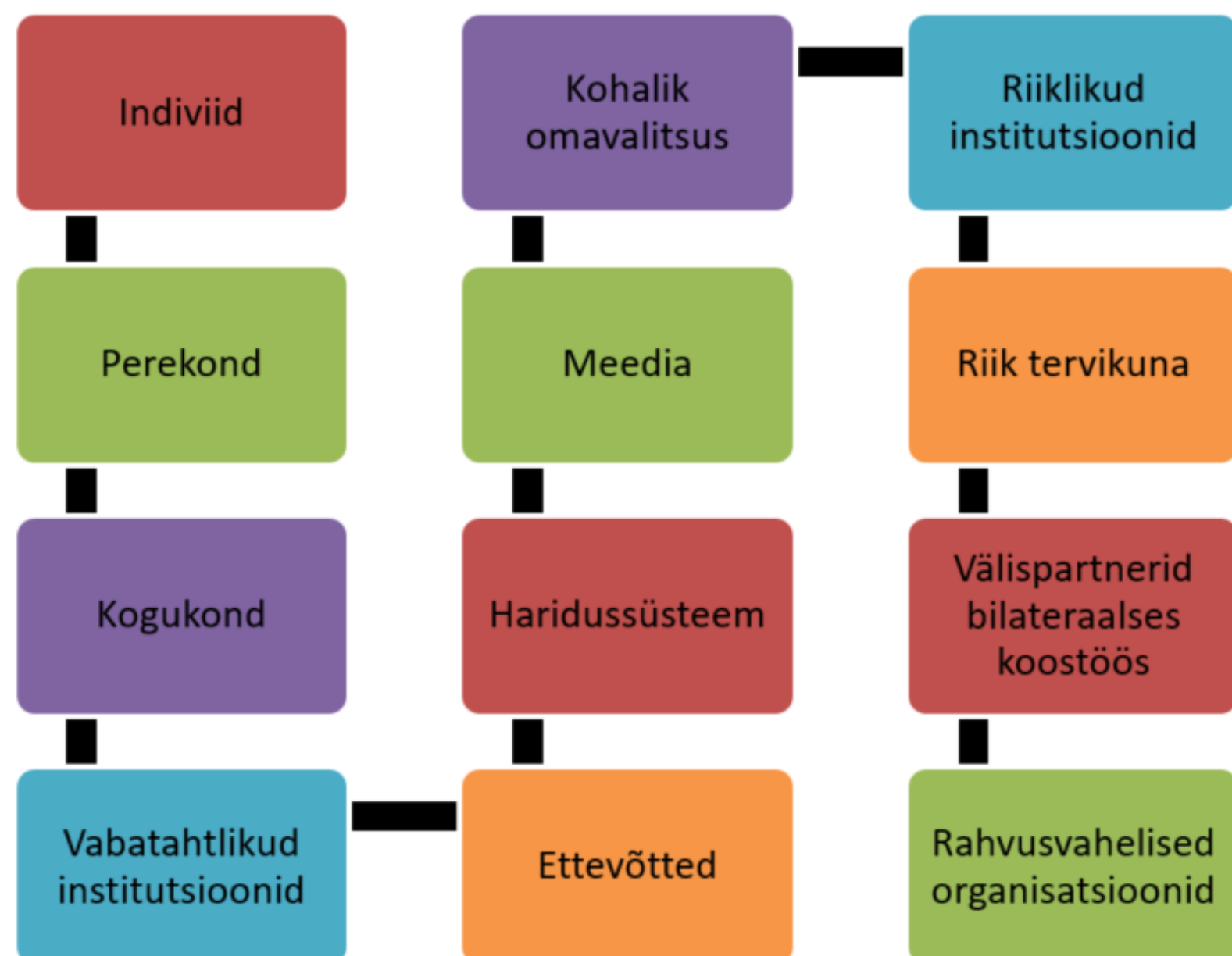

Foto: Padaorg 2010, AFP/Scanpix

Foto: Jaanuaritorm 2005, Raigo Pajula

Mis meid ohustab ja mõjutab?

- **Loodusõnnetused:** Torm, pakane, kuum ilm, ohtlikud sademed ja äike, üleujutus.
- **Inimtekkelised õnnetused:** tulekahju, plahvatus, varing, keemia- ja kiirgusõnnetus, äkkrünnak, epideemiad jne.
- **Elutähtsate teenuste katkestused.**

Foto: Tulekahju Mustamäel 2017, Päästeamet

Elutähtsad teenused

NB! Pikaajaline või raskete tagajärgedega elutähtsa teenuse katkestus on kriisiolukord!

- Elutähtis teenus on teenus, millel on ülekaalukas mõju ühiskonna toimimisele ja mille katkemine ohustab vahetult inimeste elu või tervist või teise elutähtsa teenuse või üldhuviteenusu toimimist.
- Elutähtsad teenused on loetletud hädaolukorra seaduses ning neid on 14: elektri, maagaasi, vedelkütuse, kaugkütte ja veega varustamine, teede sõidetavuse tagamine, mobiili-, tavatelefonide ja andmesideteenus, kanalisatsioon, elektrooniline isikutuvastamine ja digitaalne allkirjastamine, makseteenus ja sularaharinglus.
- KOV ülesanne on tagada, et veevarustus ja kanalisatsioon ning kaugküte toimiks ja oleks võimalik kasutada kohalikke teid.

Viimased kogemused

Foto: Argo Ingver/Delfi

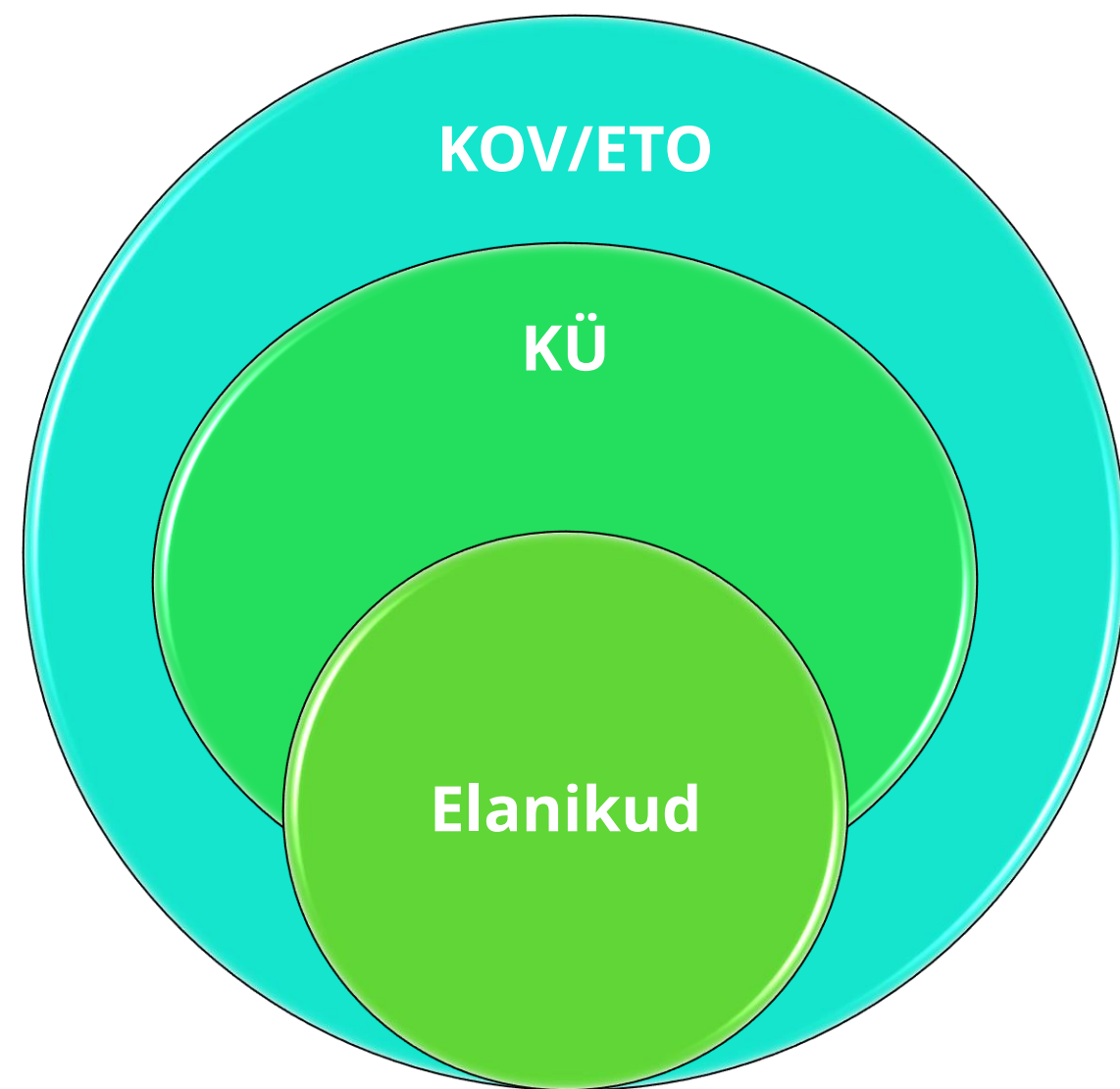

Foto: Arved Breidaks/Lõuna-Eesti Postimees

- 27. aprillil 2021 toimus põleng Elektrilevi Jõgeva piirkonna alajaamas, mille tagajärjel jäi rohkem kui 24h elektrita ligi 8000 klienti Jõgeva linnas ja selle lähiümbruses.
- 27. oktoobril 2019 tabas Lõuna-Eestit torm, mis tõi kaasa purustusi ja ulatuslikke elektrikatkestusi, halvates mitmeid elutähtsaid teenuseid. Tormis kannatanud inimesed polnud elektrikatkestuseks valmis ja valdav osa elanikkonnast ei usu siiani, et see võib üle paari tunni kesta. Lausa 42% elanikest, kes kuulevad hoiatusi erakordsete ilmastikuolude kohta, ei muuda mitte kuidagi oma tegemisi ja plaane.
- 12. märtsil 2020 kuulutas valitsus seoses koroonaviiruse levikuga välja eriolukorra. See vallandas äkilise esmatarbe- ja toidukaupade varumise. Otsuseid mõjutas massikäitumine. Olukord ilmestas Päästeameti 2019. aasta uuringut, et vaid 15% Eesti elanikest oli hädaolukordadeks piisavalt varusid soetanud.

Erinevad rollid ja ülesanded

Elanikud:

Kas tean, kust saan infot ja nõu oma majas?

Kuidas saan iseseisvalt hakkama?

Mida pean tegema enne kodust lahkumist (evakuatsioon)?

KÜ juht/juhatus:

Milline on ühistu sõltuvus elutähtsatest teenustest?

Kuidas riske maandada? Millised on alternatiivid?

Kust ja kuidas saab infot enne katkestusi ja nende ajal ning kuidas edastada seda elanikele?

Kuidas üksteist abistada - juhatus, elanikud, partnerid?

KÜ üldkoosolekud kui mõttekoda - arutelu katkestuste mõjudest, omavahelised kokkulepped valmistumisel, ETO ja KOV kaasamine.

Foto: Eleringi alajaam, Võru linn, Aivar Nagel

Elekter

- **Elektripaigaldis regulaarselt hooldatud, peakaitsme suurus ja tarbimine hoones on piisavalt suure varuga.**
- **Uksed, väravad, tõkkepuud, lift, lukud jne on mehaaniliselt avatavad. Juhil/juhatusel võtmed olemas!**
- **Kaugjuhitavad tehnoseadmed (signalisatsioon, küte, ventilatsioon jms) on katkestuse korral manuaalselt/mehaaniliselt juhitavad.**
- **Kaardistus - millised seadmed peaksid katkestuse korral olema elamus varutoitega kaetud.**
- **Elektrigeneraatori kasutamise/soetamise vajadus on läbi arutatud ning on teada kuidas ja kuhu see paigaldada.**

Kitsaskohad - kütuse varumine ja hoiustamine, seadme käsitlemine ja hooldus!?

Võimalus - generaator mitme ühistu peale?

Foto: soojavarustuse katkestus, Irkutsk, Venemaa

Foto: Mooste kortermaja, Andres Putting/Ekspress Meedia

Küte

- Elamu kütteliik: kaug- või autonoomne küte.
- Piirkonna kaugküttesüsteemi toimimine elektrikatkestuse korral.
- Majasisene keskküttesüsteem (sh tsirkulatsioonipump) - elektrigeneraatoriga töös hoidmise võimalus elektrikatkestuse korral.
- Piisav kütusevaru autonoomse küttega elamul.

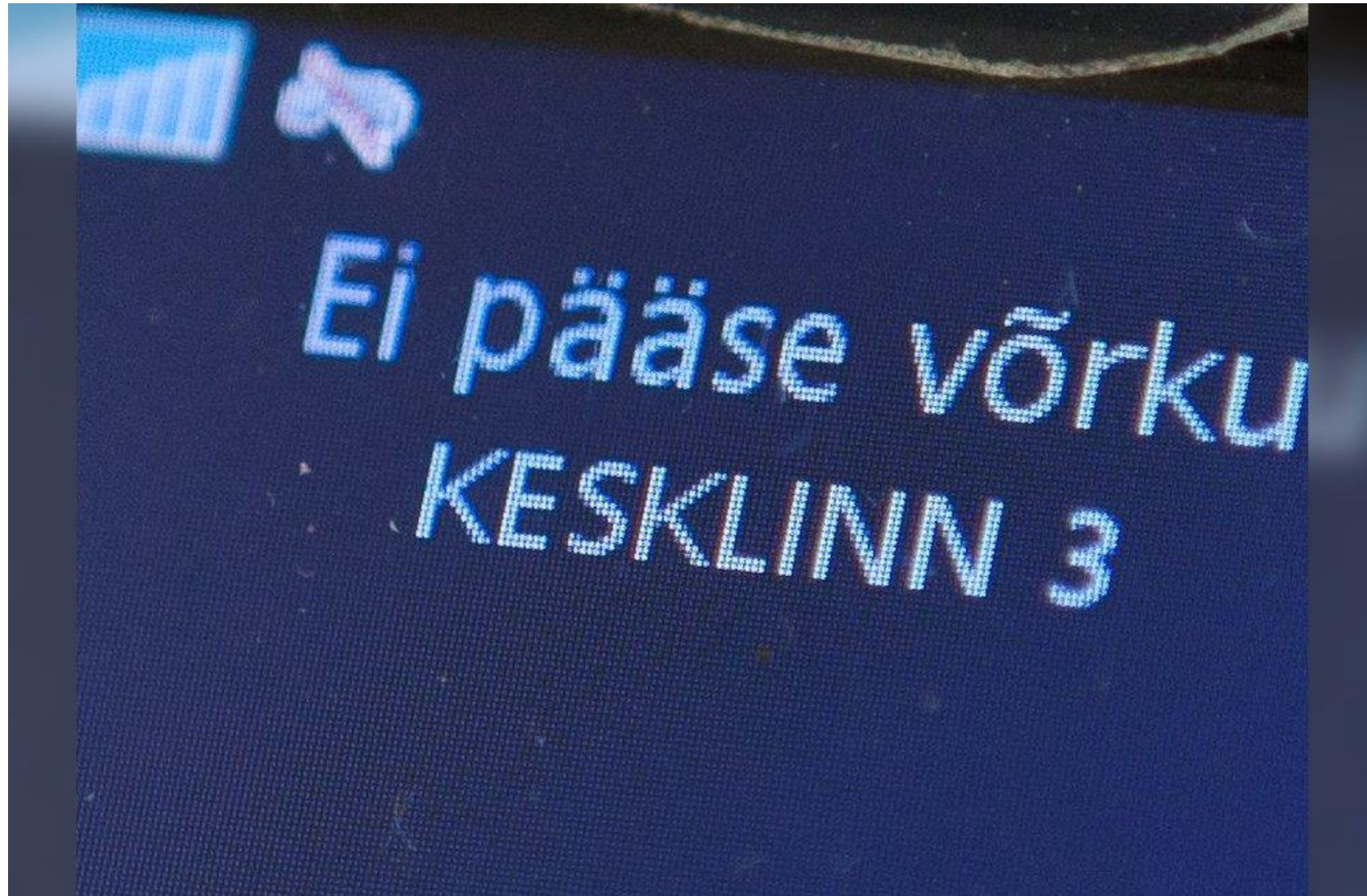

Foto: Avaliku kaevu järjekord, Võru linn, Aivar Nagel

Vesi ja kanalisatsioon

- **Veega varustamine teenuse katkemise korral - kas ja kuidas korraldatud?**
- **Veemahutid ja välikäimlad.**
- **Lähimad puhta vee saamise võimalused (nt hüdrant, kaev, allikas, siseveekogu vms).**
- **Vee- ja küttetorustiku soojustamine külmumisohu vältimiseks.**
- **Keldri kaudu vee- ja küttetorustikust vee välja laskmine, et vähendada torude külmumisohtu.**

Side

- Kogunemiskoht elanikele ja kokkulepitud kellaajad kogunemiseks ja infovahetuseks.
- Lähima infopunkti asukoht, kust saada informatsiooni kohalikult omavalitsuselt.
- Juhil/juhatusel ja elanikel on olemas patareitoitel raadiod, et järgida media vahendusel antavaid avalikke juhiseid.
- Abi kutsumine sidekatkestuse ajal - pöördumine lähimasse päästekomandosse, politseijaoskonda, kiirabisse või haiglasse.

KUIDAS HELISTADA HÄDAABINUMBRILE KUI OPERAATORIL POLE LEVI?

- ! **Tee SIM-kaart telefonis mitteaktiivseks.** Nuppudega telefonist võta lihtalt SIM-kaart välja ja helista seejärel 112. Nutitefon tuleb taaskäivitada ja jätta seejärel SIM-kaardi PIN-kood sisestamata ning helistada 112.
- ! **Pärast hädaabikõne aktiveeri SIM-kaart uuesti.** Vaid aktiveeritud SIM-kaardi korral saab päästekorraldaja levi olemasolul Sulle tagasi helistada, kui selleks tekib vajadus.
- ! **Kui igasugune telefoniside puudub,** mine abi kutsuma lähimasse päästekomandosse, politseijaoskonda, kiirabi-baasi või haigla erakorralise meditsiini osakonda.

Eesti Rahvusringhääling

Foto: Mooste kriisiabipunkt, Andres Putting/Ekspress Meedia

Foto: Viru-Nigula spordihoone, Arvet Mägi/Virumaa Teataja

Evakuatsioon

- Info elanikest, kellel on vajadusel olemas koht kuhu kodust lahkumisel ajutiselt minna (tuttavate, lähedaste juurde vms).
- Valmidus informeerida kohalikku omavalitsust neist elanikest, kellel võimalus iseseisvalt kodust lahkuda puudub. Nende abistamine lahkumisel.
- Lähima kogunemispunkti või evakuatsioonikoha asukoht.
- Elanike teadlikkus ja käitumisoskused evakuatsiooni korral kodust lahkumisel.
- Ühistu üldkasutatavad pinnad: ukсед-aknad suletud ja lukustatud.
- Juhi/juhatuse valmidus omada evakuatsiooni korral eestvedaja rolli - „Kapten lahkub laevast viimasena!“

www.olevalmis.ee

Kust saada infot?

- Elektrilevi rikketelefon 1343
- Hädaabinumber **112** – helista reaalse ohu korral tervisele, elule, varale ja keskkonnale
- kriis.ee
- rescue.ee

Riigiinfotelefon

„Inimestel tekib tuulevaikuses tunne, et tormi ei tulegi“.

Niccolo Machiavelli (1469-1527)

Täna!

